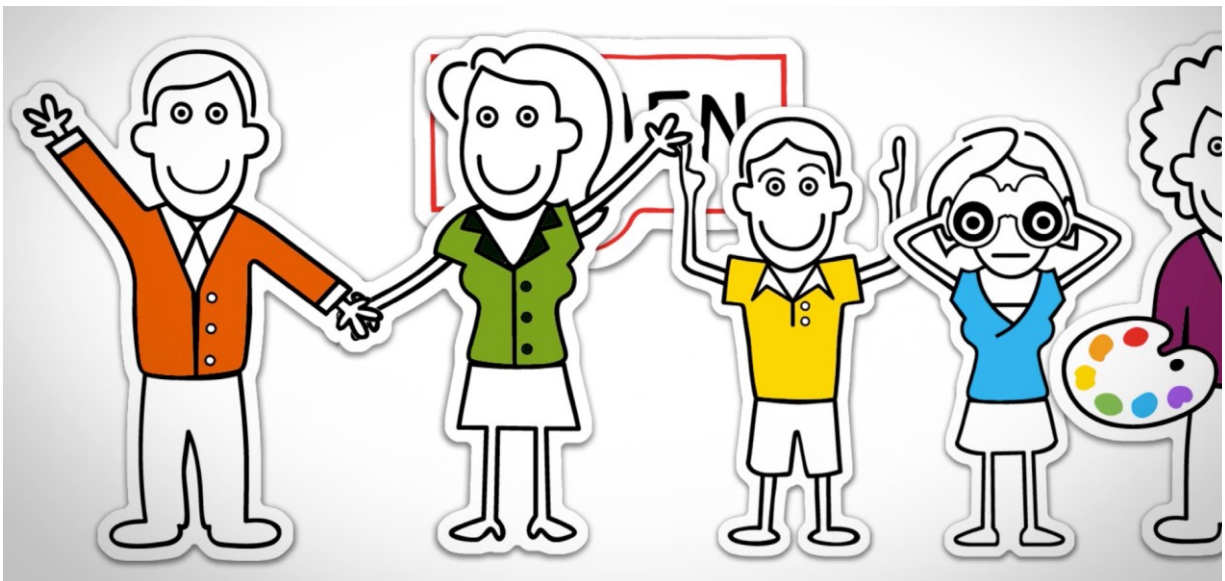

Werk maken van de trendbreuk in 2020

Werkplan Programmabureau Trendbreuk 2020

1. Inleiding

In het laatste kwartaal 2019 hebben de zestien Zuid-Limburgse gemeenteraden het gezondheidsbeleid 'Zuid Springt Eruit' 2020-2023 vastgesteld. Hiermee is de aanpak Trendbreuk voor de periode van minimaal 10 jaren verankerd. De ambitie is immers om in 2030 25% van de achterstanden ingelopen te hebben. Deze ambitie is groot te noemen en vraagt om *daadkrachtig, verstandig, gezamenlijk en voortvarend* optreden. Of, zoals in "Zuid Springt Eruit is verwoord, is een topprestatie nodig om de trend te kunnen breken.

In dit werkplan zetten we uiteen welke topprestaties we aan het einde van dit jaar behaald willen hebben op weg naar onze vastgestelde ambitie in 2030. Deze resultaten zijn per levensfase van de trendbreukcyclus beschreven. Daar waar het concrete programma's betreft, gaan we in op de effectiviteit, schaalgrootte, de kartrekker, de financiering en de rol van de gemeenten. Zo werken we vanuit regionale samenwerkingskracht naar lokale winst!

Wij zijn ervan overtuigd dat onze gezamenlijke energie in overwegende mate gericht moet worden op het realiseren van de in dit werkplan genoemde resultaten. Deze zijn van wezenlijk belang in het bereiken van de trendbreuk. Het zijn 'must haves' die in elke gemeente een concrete vertaling, eigenaarschap en commitment moeten krijgen. Kortom, elke gemeente volop in actie!

In het laatste kwartaal van 2020 zal de eerste jaarlijkse voortgangsrapportage Trendbreuk aan de 16 gemeenteraden worden aangeboden. Daarin grijpen we uiteraard terug op dit werkplan.

Dit werkplan is op interactieve wijze tot stand gekomen. Via bespreking in de Stuurgroep Trendbreuk, het Algemeen Overleg GGD ZL en de Klankbordgroep Trendbreuk is feedback opgehaald en verwerkt. De Stuurgroep Trendbreuk heeft de definitieve versie vervolgens vastgesteld.

Op naar een trendbrekend 2020!

2. Uitgangspunten Werkplan 2020

- ❖ Het werkplan 2020 wordt door de Stuurgroep Trendbreuk vastgesteld zodat er bestuurlijk eigenaarschap is en een heldere opdracht bestaat voor het Programmabureau;
- ❖ Over de voortgang wordt door het Programmabureau bericht in de Stuurgroep Trendbreuk;
- ❖ Het Programmabureau wil resultaatgericht werken. Het werkplan benoemt daarom de resultaten die we in 2020 willen bereiken.
- ❖ We erkennen dat voor het bereiken van deze resultaten commitment en inzet van partners nodig is. Daarom werkt het Programmabureau samen met partners aan het bereiken van de resultaten uit dit werkplan.
- ❖ De specifieke rol van het Programmabureau is vastgelegd in het regionale gezondheidsbeleid "Zuid Springt Eruit".
- ❖ We zetten ons, samen met partners in, voor duurzame verankering van de initiatieven die we ontplooiën.
- ❖ We werken samen met de Academische Werkplaats Publieke Gezondheid zodat we onze voortgang monitoren, effecten meten en samenwerking tussen wetenschappers, praktijkprofessionals en beleidsmakers stimuleren.
- ❖ Daar waar mogelijk maakt dit werkplan duidelijk waar de regionale aanpak overgaat in een lokale aanpak en welke acties op lokaal niveau opgepakt moeten worden;
- ❖ In het laatste kwartaal van 2020 wordt de eerste jaarlijkse voortgangsrapportage Trendbreuk opgesteld zodat deze vervolgens aan de 16 Zuid-Limburgse gemeenteraden aangeboden kan worden. Indien gewenst, kan hier een regionale informatiebijeenkomst of symposium aan gekoppeld worden.

3. Resultaten 2020

De resultaten die hieronder beschreven zijn, zijn de resultaten die we in 2020 willen bereiken. De resultaten zijn zoveel als mogelijk per fase van de Trendbreuk cyclus weergegeven. Tenslotte zijn ook randvoorwaardelijke resultaten benoemd t.a.v. communicatie, financiën en overige zaken.

Fase 1: Kansrijke Start

Het programma

De gezondheid van een kind voor, tijdens en na de geboorte blijkt een belangrijke voorspeller te zijn van problemen op latere leeftijd, zowel fysiek als mentaal. De cijfers laten zien dat zich in Zuid-Limburg in deze fase al meer problemen voordoen dan landelijk gemiddeld. Zo kent onze regio meer vroeggeboortes en kinderen met een te laag geboortegewicht en worden minder zwangeren vóór de 10e week van de zwangerschap bereikt met professionele begeleiding. Er ontstaat een groeiend besef dat als alle partners rondom de eerste 1.000 dagen intensief samenwerken rondom en mét aanstaande ouders, meer kinderen een kansrijke start kunnen krijgen. De aanpak Kansrijke Start Zuid-Limburg is gebaseerd op het in 2018 opgestelde plan van aanpak. Op basis hiervan zijn in 2019 drie belangrijke interventies in de hele regio uitgerold: Nu Niet Zwanger, VoorZorg en Stevig Ouderschap. Ook is vanuit het MUMC+ gestart met het programma TOPMAMA en zijn in 2019 in overleg met de Provincie Limburg afspraken gemaakt over de start van Centering Pregnancy: een andere vorm van verloskundige zorg die positieve effecten heeft op de gezondheid van moeder en kind en leidt tot minder vroeggeboortes.

Nu Niet Zwanger

- ❖ Door het Nu Niet Zwanger team zijn 200 (kwetsbare) cliënten bijgestaan ter voorkoming van kwetsbare zwangerschappen
- ❖ Door het Nu Niet Zwanger team zijn 4 trainingen verzorgd voor nieuwe aandachtsfunctionarissen

Effectiviteit	Schaalgrootte	Kartrekker	Financiering	Rol gemeenten
Genoemd in landelijk actieprogramma Kansrijke Start: kabinet wil o.b.v. goede praktijkervaring en landelijke uitrol	Zuid-Limburg	GGD Zuid Limburg	Subsidie Provincie GIDS-gelden (gemeenten)	Commitment Verwijzer (toegang) Aandachtsfunctionarissen laten trainen Borging na 2021

VoorZorg en Stevig Ouderschap

- ❖ Er zijn in 2020 125 trajecten Stevig Ouderschap opgestart
- ❖ Er zijn in 2020 25 trajecten VoorZorg opgestart

Effectiviteit	Schaalgrootte	Kartrekker	Financiering	Rol gemeenten
Evidence based	Zuid-Limburg	JGZ Zuid Limburg	Subsidie Provincie GIDS-gelden (gemeenten)	Commitment Verwijzer (toegang) Borging na 2021

TOPMAMA

- ❖ Er zijn in 2020 100 nieuwe moeders ingestroomd in het TOPMAMA programma

Effectiviteit	Schaalgrootte	Kartrekker	Financiering	Rol gemeenten
Wetenschappelijk onderzoek via MUMC+ loopt, eerste resultaten veelbelovend	Zuid-Limburg	MUMC+	MUMC+	Commitment Verwijzer (toegang)

Centering Pregnancy

- ❖ Centering Pregnancy wordt in 2020 op 3 locaties in Zuid-Limburg gestart (in elke subregio één locatie), vanuit de hiertoe verstrekte subsidie van de Provincie Limburg

Effectiviteit	Schaalgrootte	Kartrekker	Financiering	Rol gemeenten
Goed onderbouwd	3 verloskundigen praktijken in Zuid-Limburg	GGD Zuid Limburg i.s.m. verloskundig samenwerkingsverbanden	Subsidie Provincie Limburg voor implementatiefase	Commitment Samenwerking vanuit toegang

Het proces

De volgende resultaten willen we voor de fase Kansrijke Start eind 2020 hebben bereikt:

Risicoscreening en klantroutes kansrijke start

- ❖ Er is commitment welk instrument verloskundigen in Zuid-Limburg gaan gebruiken voor een uniforme en breed gedragen risicoscreening die zowel medische als sociale risico's screent.
- ❖ Aansluitend op de klantroutes Kansrijke Start die in opdracht van VWS worden ontwikkeld, is met de key-stakeholders een Zuid-Limburgse op-maat-versie met bijbehorende samenwerkingsafspraken ontworpen.

Centering Pregnancy

- ❖ Er is onomkeerbare besluitvorming om op nog minimaal 3 locaties te starten met de aanpak Centering Pregnancy

Knooppunten Kansrijke Start

- ❖ Samen met gemeenten zijn in minimaal 3 gemeenten Knooppunten Kansrijke Start gerealiseerd met bijbehorende samenwerkingsafspraken
- ❖ Er is een subsidie aanvraag ingediend bij ZonMw voor het programma 'Onbedoelde zwangerschap en kwetsbaar jong ouderschap' voor actiegericht praktijkonderzoek m.b.t. tot de vorming van lokale Knooppunten Kansrijke Start

Adequate voorbereiding op wetswijziging prenatale huisbezoeken JGZ

- ❖ Er is een plan van aanpak hoe de prenatale huisbezoeken door de JGZ vanaf 2021 uitgevoerd worden en hoe deze de aanpak Kansrijke Start versterken

Rookvrije Start en Rookvrije Kindomgeving

- ❖ De regio Zuid-Limburg is actief als Taskforce Rookvrije Start
- ❖ De landelijk beschikbare publieksinformatie en informatie voor professionals is in de hele regio verspreid
- ❖ De subsidie die vanuit GGD GHOR NL beschikbaar is voor Rookvrije Kindomgeving is aangevraagd en ontvangen
- ❖ De eerste nieuwe kindomgevingen zijn rookvrij gemaakt
- ❖ Een ambassadeursgroep Rookvrij is van start gegaan

Beter gebruik kraamzorg

- ❖ Samen met Geboortezorg Limburg, JGZ en CZ is een aanpak uitgewerkt om het gebruik van kraamzorg voor kwetsbare gezinnen in Zuid-Limburg te vergroten

Fase 2: Peutertijd

We willen dat zoveel mogelijk peuters in Zuid-Limburg opgroeien in een veilige en gezonde omgeving en zich optimaal kunnen ontwikkelen. Gemeenten investeren al jaren in deze levensfase, o.a. via VVE, met als doel het reduceren van (taal)achterstanden. Een gezamenlijk en regionaal programma voor de peutertijd moet de komende periode vorm krijgen. Een inventarisatie die de huidige interventies en aanpakken in beeld brengt, is hiervoor in 2020 het startpunt. Een soortgelijke inventarisatie geldt ook voor het gezondheidsbeleid binnen de diverse voorscholen.

Het proces

De volgende resultaten willen we voor de fase Peutertijd eind 2020 hebben bereikt:

Gezonde voorschool

- ❖ Er is een inventarisatie uitgevoerd waaruit blijkt hoe het in Zuid-Limburg ervoor staat met gezondheidsbeleid en de inzet van effectieve interventies op de voorscholen.

Effectieve inzet VVE-middelen

- ❖ Er is een inventarisatie gereed van de huidige inzet van VVE-middelen, beleidskeuzes en aanpakken in de 16 Zuid-Limburgse gemeenten.

Fase 3: Basisschool

De levensfase basisschool heeft in Zuid-Limburg volop aandacht. Met het beschikbaar komen van de onderzoeksresultaten van de gezonde basisschool van de toekomst, en daarmee de aangetoonde effectiviteit van het programma, heeft Zuid-Limburg een sterke interventie in handen om de gezondheid in deze levensfase te verbeteren. Kinderen binnen het GBT-programma bewegen meer, eten gezonder en hebben een beter gewicht. Daarnaast ervaren leerkrachten en leerlingen aantoonbaar minder conflicten en pestgedrag in de klas. Deze veelbelovende onderzoeksresultaten hebben bijgedragen aan veel draagvlak, zowel bij scholen, gemeenten en Provincie. De rijksoverheid volgt de ontwikkelingen hieromtrent nauwgezet. Voor een gezonder en kansrijker Zuid-Limburg is het van groot belang om deze interventie op meer plekken te realiseren en te borgen op de plekken waar deze tot nu toe in pilotvorm heeft gedraaid. Daarnaast werkt Zuid-Limburg al jarenlang met de aanpak Gezonde Scholen. Op dit moment zijn er 66 scholen (35% van het totaal) met een vignet Gezonde School. Het is van belang om dit op deze scholen te borgen.

Het programma

Gezonde basisschool van de toekomst

- ❖ Met ingang van schooljaar 2020 / 2021 zijn minimaal 10 scholen gestart met het invoeren van het concept van de Gezonde Basisschool van de Toekomst.

Effectiviteit	Schaalgrootte	Kartrekker	Financiering	Rol gemeenten
Wetenschappelijk aangetoond	Gemeente Landgraaf Gemeente Brunssum Gemeente Kerkrade Gemeente Heerlen Gemeente Sittard-Geleen Gemeente Maastricht Gemeente Simpelveld	Movare in samenspraak met gemeenten	Via diverse financieringsbronnen, o.a. via overheden en maatschappelijke partners	Initiatiefnemer Financier Commitment, verankering in lokaal beleid

Gezonde scholen

- ❖ De gezonde scholen in Zuid-Limburg behouden in 2020 hun vignet Gezonde School.

Effectiviteit	Schaalgrootte	Kartrekker	Financiering	Rol gemeenten
Landelijk onderzoek loopt	Zuid-Limburg	GGD Zuid Limburg	Gemeenten via GGD	Verbinder Commitment, verankering in lokaal beleid

Het proces

De volgende resultaten willen we voor de fase Basisschool eind 2020 hebben bereikt:

- ❖ Er is een samenwerking gerealiseerd met maatschappelijke partners over het ondersteunen van de Gezonde Basisschool van de Toekomst
- ❖ In samenwerking met de Provincie Limburg is toegewerkt naar het oprichten van een Stichting die tot taak heeft de verdere ontwikkeling van Gezonde Basisscholen van de Toekomst mogelijk te maken
- ❖ In samenwerking met de Provincie Limburg is een lobby uitgevoerd die als doel heeft dat de aanpak van de Gezonde Basisschool van de Toekomst wordt opgenomen in het nieuwe kabinetsakkoord
- ❖ Er is met steun van het ministerie van OCW een magazine uitgebracht waar de Gezonde Basisschool van de Toekomst centraal staat

Fase 4: Voortgezet onderwijs

De uitstekende resultaten van de Gezonde Basisschool van de Toekomst leiden tot de vraag of dit concept ook een meerwaarde kan hebben in het voortgezet onderwijs. Want ook in deze levensfase is het van groot belang om de ingezette gedragsverandering bij onze jeugd ook na de basisschoolleeftijd te continueren. Daarnaast werkt Zuid-Limburg al jarenlang met de aanpak Gezonde Scholen. Op dit moment zijn er 10 voortgezet onderwijs-scholen met een vignet Gezonde School. Het is van belang om dit op deze scholen te borgen.

Het programma

Gezonde school

- ❖ De Gezonde Scholen in Zuid-Limburg behouden in 2020 hun vignet Gezonde School.

Het proces

De volgende resultaten willen we voor de fase Voortgezet Onderwijs eind 2020 hebben bereikt:

- ❖ Met relevante stakeholders is een bijeenkomst geweest om te bespreken hoe gezondheid op scholen met aandacht voor de vraag hoe de aanpak Gezonde Basisschool van de Toekomst opgestart kan worden in het voortgezet onderwijs

Fase 5: Werk en ouderschap

De conferentie naar betere samenwerking Onderwijs - Zorg - Jeugd op het MBO en de factsheet "Nulmeting MBO Knooppunt" bieden belangrijke aanknopingspunten voor het werkplan 2020. Belangrijk onderdeel is het implementeren van de bewezen effectieve aanpak M@ZL op het MBO. M@ZL staat voor medische aanpak zieke leerling. M@ZL is een beproefde methodiek voor een integrale aanpak van ziekteverzuim bij scholieren in het voortgezet onderwijs en het MBO. Schoolmedewerkers, jeugdartsen en leerplichtambtenaren hebben samen aandacht en zorg voor leerlingen met ziekteverzuim, waardoor problematiek vroegtijdig in beeld komt.

Het programma

M@ZL

- ❖ De aanpak M@ZL is in 2020 op het MBO geïmplementeerd

Effectiviteit	Schaalgrootte	Kartrekker	Financiering	Rol gemeenten
Aangetoond	Zuid-Limburg	GGD Zuid Limburg VISTA Gemeenten	VSV-middelen	Verankering in VSV-beleid Financier Commitment

Het proces

De volgende resultaten willen we voor de fase Werk en ouderschap eind 2020 hebben bereikt:

- ❖ In het kader van het ZonMw programma 'Regionale Kenniswerkplaatsen Jeugd' is de aanvraag 'Trendbreuk: Samen werken aan een gezonde generatie' door ZonMw gehonoreerd
- ❖ In nauwe samenwerking met Zuyd is een businessplan opgeleverd aan de Stuurgroep Trendbreuk voor een Zuid-Limburgs mentorenprogramma (naar goed voorbeeld van het Rotterdamse succes-project Mentoren op Zuid)

Faseoverstijgend

De samenwerking tussen het MUMC+, Huis Voor De Sport, GGD ZL en het Programmabureau Trendbreuk is verstevigd zodat er onder regie van het Programmabureau Trendbreuk een effectievere aanpak ontstaat om meer kinderen in goede gezondheid op te laten groeien ('van JOGG naar JIGG')

- ❖ Met 3 gemeenten is (als testcase) een JIGG verbeteragenda opgesteld
- ❖ Vanuit de aanpak 'Met Andere Ogen' wordt een gedragen verbeteragenda opgesteld voor de samenwerking Jeugd-Onderwijs-Zorg
- ❖ In nauwe samenwerking met de zorgverzekeraars CZ en VGZ en overige relevante stakeholders realiseren we een ketenaanpak overgewicht

Randvoorwaardelijk: Communicatie

Nieuwsbrief

- ❖ Er zijn in 2020 minimaal 6 nieuwsbrieven Trendbreuk aan stakeholders gestuurd

Vlogs

- ❖ Er zijn in 2020 minimaal 6 vlogs gemaakt om een actueel thema onder aandacht van stakeholders te brengen

Website

- ❖ Er is in 2020 een website Trendbreuk gerealiseerd

Social Media

- ❖ Er is via Twitter (@trendbreukzl) actief over de voortgang gecommuniceerd
- ❖ Het aantal volgers is minimaal 250

Media

- ❖ De aanpak Trendbreuk genereert in 2020 minimaal 3 keer landelijke pers-aandacht
- ❖ Via De Limburger is in 2020 minimaal 6 keer aandacht geweest voor de aanpak Trendbreuk

Voortgangsrapportage gemeenteraden

- ❖ In het laatste kwartaal van 2020 is een voortgangsrapportage ten behoeve van gemeenteraden opgesteld, ondersteund door een regionale informatiebijeenkomst of symposium

Randvoorwaardelijk: Financiën

- ❖ In het AB van de GGD Zuid-Limburg is in 2020 een procesvoorstel afgesproken gericht op structurele financiering van de interventies Nu Niet Zwanger, VoorZorg en Stevig Ouderschap zodat we deze structureel kunnen borgen
- ❖ Er is een positief besluit over de tweede tranche aanvraag Sociaal-Economische structuurversterking Regiodeal Parkstad Limburg
- ❖ In nauwe samenwerking met de Provincie Limburg is de lobby gestart om te komen tot een Nationaal Programma Zuid-Limburg en de afzonderlijke interventies

Randvoorwaardelijk: Overig

- ❖ Er is een succesvol werkbezoek van de Secretaris Generaal van het Ministerie van VWS in het kader van de zogenaamde contourennota
- ❖ De problematiek van Zuid-Limburg en de aanpak Trendbreuk sluiten goed aan op

- de door VWS op te stellen Contourennota over de toekomst van de zorg
- ❖ Met de Provincie Limburg zijn afspraken gemaakt over de wederzijdse aanhaking van het uitvoeringskader Sociale Agenda Limburg en de aanpak Trendbreuk
  - ❖ De onderzoeks- en innovatieagenda van het MUMC+ sluiten aan bij de Trendbreuk opgave